

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Tdo/62/2019
Identifikačné číslo spisu: 6718204171
Dátum vydania rozhodnutia: 17.10.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Juraj Kliment
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:6718204171.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Juraja Klimenta a sudcov JUDr. Petra Hatalu a JUDr. Petra Szaba v trestnej veci obvineného M. A. pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a/, ods. 3 písm. d/ Tr. zák. v spojení s § 138 písm. b/ Tr. zák., prerokoval na verejnom zasadnutí konanom 17. októbra 2019 v Bratislave dovolanie ministra spravodlivosti Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 24. januára 2019, sp. zn. 4Tpo/4/2019, a rozhodol

rozhodol:

I.) Podľa § 386 ods. 1 Tr. por. sa vyslovuje, že uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 24. januára 2019, sp. zn. 4Tpo/4/2019, z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 2 Tr. por.

bol porušený zákon

v ustanovení § 72 ods. 2 Tr. por. v spojení s § 37 ods. 1 písm. a/ Tr. por.

v prospech
obvineného M. A..

II.) Podľa § 386 ods. 2 Tr. por. zrušuje sa uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 24. januára 2019, sp. zn. 4Tpo/4/2019, ako aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

III.) Podľa § 388 ods. 1 Tr. por. sa Krajskému súdu v Banskej Bystrici prikazuje, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

IV.) Podľa § 380 ods. 1 Tr. por. v spojení s § 71 ods. 1 písm. b/ Tr. por. sa obvinený M. A., narodený XX. M. XXXX v V., trvale bytom V. XX, XXX XX V. G., berie do väzby, ktorá začína plynúť 17. októbra 2019 o 15:00 hod. a bude sa vykonávať v ÚVV Banská Bystrica.

V.) Podľa § 80 ods. 1 písm. c/ Tr. por. sa väzba obvineného M. A. dohľadom probačného a mediačného úradníka nenahrádza.

Odôvodnenie

Okresný súd Zvolen (ďalej len „okresný súd“) uznesením z 2. januára 2019, sp. zn. 0Tp/244/2018, rozhodol tak, že podľa § 79 ods. 3 Tr. por. žiadosť obvineného M. A. o prepustenie z väzby na slobodu zamietol, podľa § 80 ods. 1 písm. b/ Tr. por. písomný sľub obvineného neprijal a podľa § 80 ods. 1 písm. c/ Tr. por. väzbu obvineného dohľadom probačného a mediačného úradníka nenahradil.

Proti tomuto uzneseniu podal obvinený A. ihneď po jeho vyhlásení sťažnosť, o ktorej Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) rozhodol uznesením z 24. januára 2019, sp. zn. 4Tpo/4/2019 tak, že podľa § 194 ods. 1 písm. a/ Tr. por. napadnuté uznesenie zrušil a rozhodujúc sám podľa § 79 ods. 3 Tr. por. obvineného M. A. prepustil z väzby na slobodu, podľa § 80 ods. 1 písm. b/ Tr. por. prijal sľub obvineného, podľa § 80 ods. 1 písm. c/ Tr. por. väzbu obvineného nahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka a podľa § 51 ods. 2, ods. 4 písm. a/ Tr. por. obvinenému uložil povinnosť, spočívajúcu v príkaze nepriblížiť sa k poškodenej M. A. na vzdialenosť menšiu ako 5 metrov. V odôvodnení krajský súd vysvetlil, že výsluchu obvineného z 2. januára 2019 sa nezúčastnil jeho obhajca JUDr. Andrej Kováčik, ktorý sa však riadne ospravedlnil, nakoľko v danom čase mal čerpať dlhodobu plánovanú dovolenku. Za tohto stavu bolo potrebné, aby sudca pre prípravné konanie plánovaný výsluch buď odročil alebo zabezpečil náhradného obhajcu. Keďže opačný postup je v rozpore s § 37 ods. 1 Tr. por. (pozn. zrejme mal súd na mysli § 37 ods. 1 písm. a/ Tr. por.), čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, krajský súd rozhodol spôsobom uvedeným vyššie.

Proti tomuto uzneseniu podal minister spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister“) dovolanie, v ktorom uplatnil dovolací dôvod podľa § 371 ods. 2 Tr. por.

Vysvetlil, že vydaniu napadnutého uznesenia predchádzalo podanie obžaloby, zo 4. januára 2019, po ktorom bolo uznesením okresného súdu z 11. januára 2019, sp. zn. 5T/1/2019, v spojení s uznesením krajského súdu z 23. januára 2019, sp. zn. 4Tpo/4/2019, právoplatne rozhodnuté tak, že podľa § 238 ods. 4 Tr. por. v spojení s § 72 ods. 1 písm. e/ Tr. por. sa obvinený z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b/, c/ Tr. por. ponecháva vo väzbe. Z uvedeného je teda zrejmé, že v čase vydania napadnutého uznesenia bolo prípravné konanie skončené a vo veci obvineného plynula lehota súdnej väzby. Pri rozhodovaní o ďalšom trvaní väzby platí zásada, že o nej rozhoduje vždy ten súd, ktorého príslušnosť je daná podľa štádia, v ktorom sa trestné stíhanie nachádza. Aj podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 15. februára 2006, sp. zn. I. ÚS 204/2005, je rozhodovanie o dôvodnosti ďalšieho trvania väzby v inkriminovanom čase (po podaní obžaloby) vo výlučnej právomoci sudcu konajúceho vo veci samej. Vydaním uznesení krajského súdu z 23. a 24. januára 2019 tak vznikla právna situácia, že popri sebe existujú dve odlišné právoplatné rozhodnutia toho istého súdu a v tej istej trestnej veci. Podľa rozhodnutí vecne a miestne príslušného okresného súdu pod sp. zn. 5T/1/2019 a krajského súdu pod sp. zn. 3Tos/6/2019 je obvinený právne naďalej vo väzbe, kým fakticky ho iný senát toho istého odvolacieho súdu z väzby prepustil na slobodu. Napadnutým uznesením došlo k porušeniu zákona, pretože k nemu došlo po podaní obžaloby, dokonca v čase po právoplatnom rozhodnutí súdu o ponechaní obvineného vo väzbe.

Napadnuté uznesenie je však nesprávne aj po obsahovej stránke. Zo zápisnice o výsluchu obvineného A. z 2. januára 2019 vyplýva, že jeho obhajca JUDr. Kováčik bol o termíne výsluchu obvineného riadne a včas upovedomený. Dňa 30. decembra 2018 zaslal súdu e-mailové podanie, v ktorom oznámil, že v tomto termíne sa bude nachádzať mimo územia Slovenskej republiky, a tak sa ho nemôže zúčastniť. Dňa 31. januára 2018 sa s obhajcom skontaktovala sudkyňa pre prípravné konanie, ktorá mu oznámila, že rozhodovanie o väzbe prebehne v plánovanom čase; túto skutočnosť obhajca zobral na vedomie, uviedol, že pôjde za klientom a pokúsi sa za seba nájsť substitúta. Obhajca sa napokon plánovaného výsluchu nezúčastnil a ani na jeho priebeh nezabezpečil substitúta. Obvinený A. na výsluchu potvrdil, že obhajca ho 31. decembra 2018 vo väzbe navštívil a so svojim výsluchom v jeho neprítomnosti vyjadril súhlas. Aj zo sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu vyplýva, že obvinený postup okresného súdu

nenamietal. V ďalšej časti minister poukázal na uznesenie ústavného súdu z 10. januára 2013, sp. zn. IV. ÚS 9/2013, z ktorého vyplýva, že súd je povinný obhajcu vhodným spôsobom upovedomiť o mieste a čase výsluchu len v prípade, ak je dosiahnuteľný; v danom prípade išlo o väzobnú vec, ktorá si vyžaduje prednosť, bezodkladnosť a urýchlenosť. Krajský súd si zamieňa pojmy „povinnosť mať obhajcu“ podľa § 37 ods. 1 Tr. por. s už konkrétnou účasťou obhajcu na jednotlivých úkonoch trestného konania. Obvinený mal obhajcu napriek tomu, že sa predmetného úkonu nezúčastnil; o termíne výsluchu však obhajca mal vedomosť, zbral ho na vedomie, dokonca sa so svojim klientom pred výsluchom radil.

Na podklade týchto skutočností minister navrhol, aby dovolací súd podľa § 386 ods. 1 Tr. por. vyslovil, že napadnutým uznesením bol porušený zákon v § 194 ods. 1 písm. a/ Tr. por., § 79 ods. 3 Tr. por., § 80 ods. 1 písm. b/, c/ Tr. por., § 238 ods. 4 Tr. por., § 72 ods. 1 písm. b/, ods. 2, ods. 3 Tr. por. v prospech obvineného A., podľa § 386 ods. 2 Tr. por. napadnuté uznesenie zrušil a zrušil aj ďalšie rozhodnutia obsahovo nadväzujúce, pokiaľ vzhľadom na zmenu, ku ktorej zrušením došlo, stratili podklad, a zároveň podľa § 380 ods. 1 Tr. por. zaistil obvineného A. vydaním príkazu na zatknutie a tohto vzal do väzby, pretože je daný dôvod väzby podľa § 71 písm. b/, c/ Tr. por. a je to nevyhnutné vzhľadom na závažnosť trestného činu a naliehavosť dôvodov väzby.

K dovolaniu ministra sa prokurátorka Okresnej prokuratúry Zvolen (ďalej len „prokurátorka“) vyjadrila 31. júla 2017 tak, že sa s ním v celom rozsahu stotožňuje. Doplnila, že v tejto veci podal ministrovi podnet generálny prokurátor, a to na podklade argumentácie, ktorá je v podanom dovolaní podrobne rozobratá (pozn. súdu, ktorú argumentáciu prokurátorka zopakovala).

K podanému dovolaniu sa vyjadril obvinený A. prostredníctvom svojho obhajcu JUDr. Pavla Zuzčáka 30. augusta 2019 tak, že ho navrhol v celom rozsahu zamietnuť a návrhu ministra na jeho vzatie do väzby nevyhovieť. Vysvetlil, že 31. decembra 2018, kedy sa konajúca sudkyňa spojila s obhajcom a oznámila mu termín výsluchu, má väčšina ľudí vopred naplánovaný program spojený s príchodom Nového roka; aj 1. január je štátnym sviatkom, počas ktorého väčšina ľudí nepracuje a je len ťažko zastihnuteľná. Nariadením výsluchu bezprostredne po týchto dňoch preto súd podstatne sťažil, ak nie rovno znemožnil obhajcovi možnosť, aby našiel za seba substitúta. Ak by sa výsluch vykonal čo i len o deň neskôr, možnosť nájsť za seba zástupcu by bola podstatne vyššia. Vzhľadom na to, že ustanovený obhajca sa dovtedy na úkonoch trestného konania aktívne zúčastňoval, dá sa predpokladať, že - ak by nebol odcestovaný, bol by sa zúčastnil aj tohto úkonu.

Čo sa týka príslušnosti krajského súdu rozhodnúť o jeho sťažnosti, upozornil, že podľa § 83 Tr. por. v spojení s § 190 ods. 2 písm. b/ Tr. por. je povinnosťou nadriadeného súdu rozhodnúť o každej podanej sťažnosti. Skutočnosť, že v tej istej veci existujú viaceré právoplatné uznesenia toho istého súdu o väzbe, nie je nič nezvyčajné. Uvedené platí o to viac, že súd nerozhodol o prepustení kvôli neexistencii dôvodov väzby, ale kvôli porušeniu zákona pri rozhodovaní o väzbe. S ohľadom na § 192 ods. 1 písm. b/ Tr. por. tiež nemôže obstať tvrdenie ministra, že krajský súd nemal skúmať porušenie práva na obhajobu, keďže nebolo predmetom sťažnosti.

Od februára 2019 si obvinený vzorne plní uložené povinnosti a obmedzenia, pravidelne sa hlási probačnému a mediačnému úradníkovi, v Rakúsku vykonáva murárske práce a ani ku svojej matke sa od prepustenia z väzby nepribližuje. S ohľadom na uplynulý čas nemôžu byť dané ani dôvody pre vzatie osoby do kolúznej väzby. Ak by mal skutočne úmysel pôsobiť na svedkov, mal dost času tak urobiť počas jeho pobytu na slobode. Namiesto snahy o zvrátenie napadnutého uznesenia, mohla byť jeho vec prejednaná na hlavnom pojednávaní. K dôvodnosti trestného stíhania upozornil, že už aj jeho sestra B. A. vo výpovedi z 13. augusta 2018 uviedla, že „začína pochybovať, že vtedy ju M. naozaj zbil“, resp. že jeho matka bola stála opitá a spadla tak, že si rozťala obočie na pravej strane. Bola dokonca taká opitá, že po páde sa dcéry pýtala „B., kto ma zbil, kto ma zbil?“ Poškodená vzhľadom na znalcom deklarovaný mentálny stav a nadmerné užívanie alkoholických nápojov, nemôže byť považovaná za dôveryhodného svedka.

K predmetným vyjadreniam sa už minister ďalej nevyjadroval.

Spisový materiál bol s dovolaním ministra Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) riadne predložený 30. septembra 2019.

Následne najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) postupom podľa § 378 Tr. por. predbežne preskúmal dovolanie ministra i predložený spisový materiál a zistil, že dovolanie je prípustné (§ 371 ods. 2 Tr. por.), bolo podané oprávnenou osobou (§ 369 ods. 1 Tr. por.) a tiež v lehote a na mieste, kde možno tento mimoriadny opravný prostriedok podať (§ 370 ods. 1, ods. 2, ods. 3 Tr. por.). Po zistení, že niet žiadneho zákonného dôvodu pre odmietnutie dovolania (§ 382 Tr. por.), preskúmal najvyšší súd 17. októbra 2019 na verejnom zasadnutí (§ 384 ods. 1 Tr. por.) zákonnosť a odôvodnenosť výrokov napadnutého rozhodnutia, proti ktorým dovolateľ podal dovolanie, ako aj správnosť postupu konania, ktoré predchádzalo rozhodnutiu, so zameraním na dôvody dovolania podľa § 371 ods. 2 Tr. por., ktoré sú uvedené v dovolaní a ktorými je za podmienok uvedených v § 385 Tr. por. dovolací súd viazaný a dospel pri tom k záveru, že toto je dôvodné.

Podľa § 37 ods. 1 písm. a/ Tr. por. po vznesení obvinenia musí mať obvinený obhajcu už v prípravnom konaní, ak a/ je vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave.

Podľa § 71 ods. 1 písm. b/, c/ Tr. por. obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že b/ bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, alebo c/ bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil.

Podľa piatej vety § 72 ods. 2 Tr. por. pred rozhodnutím o väzbe musí byť obvinený vypočutý; o čase a mieste výsluchu sa vhodným spôsobom upovedomí prokurátor, obvinený a jeho obhajca, ak je dosiahnuteľný.

Podľa § 79 ods. 3 Tr. por. obvinený má právo kedykoľvek žiadať o prepustenie na slobodu. Ak v prípravnom konaní prokurátor takej žiadosti nevyhovie, predloží ju bez meškania so svojím stanoviskom a s návrhom na rozhodnutie sudcovi pre prípravné konanie, o čom upovedomí obvineného a jeho obhajcu. O takej žiadosti sa musí bez meškania rozhodnúť. Ak sa žiadosť zamietla, môže ju obvinený, ak v nej neuvedie iné dôvody, opakovať až po uplynutí tridsiatich dní odo dňa, keď rozhodnutie o jeho predchádzajúcej žiadosti nadobudlo právoplatnosť.

Podľa § 380 ods. 1 Tr. por. ak minister spravodlivosti alebo generálny prokurátor spolu s dovolaním podaným v neprospech obvineného navrhne zaistiť osobu obvineného vydaním príkazu na zatknutie a tohto vziať do väzby, dovolací súd obvineného vezme do väzby, ak je daný dôvod väzby podľa § 71 a ak je to nevyhnutné vzhľadom na závažnosť trestného činu a naliehavosť dôvodov väzby.

S prvou námietkou ministra, podľa ktorej senát 4Tpo krajského súdu vo veci vôbec nebol oprávnený konať, keďže deň predtým iný senát krajského súdu právoplatne rozhodol tak, že podľa § 238 ods. 4 Tr. por. v spojení s § 72 ods. 1 písm. e/ Tr. por. obvineného z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b/, c/ Tr. por. ponechal vo väzbe, sa najvyšší súd nestotožnil. V tomto smere je potrebné poukázať na uznesenie najvyššieho súdu z 3. mája 2012, sp. zn. 2 Tost 10/2012 (pozn. ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov SR pod R 10/2013), podľa ktorého „Ak súd rozhoduje o väzbe po podaní obžaloby v zmysle § 238 ods. 3 Tr. por., teda postupom podľa § 76 ods. 3 alebo 4 Tr. por., je takýmto rozhodnutím aj rozhodnutie o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby. V takom prípade súd už nebude rozhodovať o ponechaní obvineného vo väzbe (§ 72 ods. 1 písm. e/ Tr. por.), alternatívne o jeho prepustení z väzby bez predchádzajúcej žiadosti obvineného (§ 72 ods. 1 písm. b/ Tr. por.).“ Z citovanej právnej vety, ale hlavne z odôvodnenia uznesenia v podmienkach posudzovanej

veci plynie, že ak krajský súd rozhodoval o sťažnosti proti uzneseniu podľa § 79 ods. 3 Tr. por. už po podaní obžaloby, potom zároveň rozhodol aj o prepustení obvineného z väzby podľa § 238 ods. 3 Tr. por. v spojení s § 72 ods. 1 písm. b/ Tr. por. (k tomu viď aj R 19/2011).

S druhou námietkou ministra, podľa ktorej krajský súd pochybil, keď kvôli neodročeniu výsluchu obvineného, resp. neustanoveniu náhradného obhajcu skonštatoval porušenie jeho práv, sa však najvyšší súd stotožnil. Aj najvyšší súd je toho názoru, že podľa § 72 ods. 2 Tr. por. v spojení s § 37 ods. 1 písm. a/ Tr. por. je povinnosťou súdu rozhodujúceho o väzbe pred výsluchom obvineného, vhodným spôsobom upovedomiť jeho obhajcu o čase a mieste jeho konania, ak je dosiahnuteľný; z uvedeného ale nemožno vyvodit', že by na výsluchu musel byť takto upovedomený obhajca aj bezpodmienečne prítomný (pozn. k tomu viď § 302 ods. 2 Tr. por., ktorý v prípade konania neverejného zasadnutia účasť obhajcu umožňuje, avšak nepredpisuje). Z hľadiska dodržania práva na formálny výkon obhajoby je pri rozhodovaní o väzbe (pozn. pri ktorom sa postupuje prednostne a urýchlene podľa § 2 ods. 6 Tr. por.) relevantné len to, či obhajcovi bola daná reálna možnosť (pozn. vhodným upovedomením o mieste a čase výsluchu) sa takto nariadeného výsluchu zúčastniť. O takýto prípad by - v závislosti od ďalších konkrétnych okolností, nemuselo ísť za predpokladu, že by súd bez relevantného dôvodu určil termín výsluchu na čas, ktorý by obhajcovi objektívne (napr. s ohľadom na vzdialenosť od miesta výkonu advokácie) neumožňoval sa ho zúčastniť.

V riešenej veci si však žiadosť o prepustenie z väzby obvinený A. (a v jeho mene aj jeho obhajca JUDr. Kováčik) podal po záverečnom naštudovaní spisu 19. decembra 2018 (č. l. 532 - 533). Už vtedy si tak JUDr. Kováčik musel byť vedomý, že k výsluchu dôjde niekedy v sviatočnom období, v čase kedy on sám, ale ako neskôr obhajoba namieta, aj väčšina ľudí počas pracovných dní čerpá dovolenku. I napriek tomu, si však JUDr. Kováčik proaktívne - pre prípad, že by výsluch skutočne pripadol na takýto termín, substituť nezabezpečil. Bez ohľadu na to, o konkrétnom mieste a čase výsluchu ho sudkyňa pre prípravné konanie telefonicky a neskôr aj e-mailom upovedomila už ráno 28. decembra 2018 (pozn. súdu stalo sa tak na ďalší deň po tom, ako prokurátorka predložila súdu žiadosť obvineného podľa § 79 ods. 3 Tr. por., ktorej nevyhovela), ktorú skutočnosť obhajca obvineného zobral na vedomie (č. l. 137 - 138). Až následne - 30. decembra 2018 vo večerných hodinách obhajca JUDr. Kováčik e-mailom súd informoval, že „došlo k nedorozumeniu“, výsluchu sa nebude môcť zúčastniť a nepodarilo sa mu nájsť za seba zástupcu (č. l. 140).

Už z takto popísaných okolností je zrejmé, že v posudzovanom prípade nešlo o pochybenie súdu pri rešpektovaní práva obvineného na obhajobu, ale naopak, skôr išlo o pochybenie obhajcu, ktorý si až s odstupom takmer troch dní uvedomil, že v čase konania výsluchu bude mimo Slovenska. Naproti tomu súd rešpektujúc práva obvineného, prednostne a urýchlene určil termín výsluchu a o tomto termíne aj v dostatočnom časovom predstihu vhodným spôsobom obhajcu upovedomil. Dokonca sudkyňa pre prípravné konanie sa s JUDr. Kováčikom 31. decembra 2018 skontaktovala opätovne, aby ho informovala, že výsluch sa v plánovanom termíne uskutoční, čo JUDr. Kováčik zobral na vedomie a uviedol, že pôjde za klientom, vysvetlí mu situáciu a znova sa pokúsi nájsť za seba náhradu (č. l. 140, 144).

Za týchto okolností (obhajca prakticky dva týždne vedel, že niekedy cez sviatky prebehne výsluch jeho klienta, päť dní vopred poznal aj konkrétny dátum, ktorý najskôr potvrdil, aby následne súd informoval, že v danom čase bude na dovolenke a žiada výsluch odročiť, aby napokon termín opäť potvrdil), berúc tiež do úvahy, že JUDr. Kováčik 31. decembra 2018 naozaj navštívil obvineného A. vo výkone väzby, ktorý sa tak s ním ešte pred výsluchom mal možnosť poradiť, sám obvinený neprítomnosť obhajcu pri svojom výsluchu nenamietal, k veci vypovedal (pozn. nad rámec podanej žiadosti predložil písomný sľub podľa § 80 ods. 1 písm. b/ Tr. por.), pričom odôvodnenie sťažnosti z 8. januára 2019 už vypracoval kvalifikovaný obhajca JUDr. Andrej Kováčik, najvyšší súd žiadne porušenie práva na obhajobu nezistil (k tomu viď aj uznesenie ústavného súdu z 10. januára 2013, sp. zn. IV. ÚS 9/2013). Pokiaľ ide o argument, podľa ktorého mal súd obvinenému ustanoviť náhradného obhajcu, najvyšší súd odkazuje na § 42 ods. 1 Tr. por., podľa ktorého takáto alternatíva prichádza do úvahy len pri hlavných pojednávaniach alebo verejných zasadnutiach, a to za predpokladu, že obvinený na účasti svojho obhajcu

trvá.

Na podklade týchto skutočností najvyšší súd podľa § 386 ods. 1 Tr. por. vyslovil, že napadnutým uznesením bol z dôvodu podľa § 371 ods. 2 Tr. por. porušený zákon v ustanovení § 72 ods. 2 Tr. por. v spojení s § 37 ods. 1 písm. a/ Tr. por. v prospech obvineného A., podľa § 386 ods. 2 Tr. por. zrušil napadnuté uznesenie, ako aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad a podľa § 388 ods. 1 Tr. por. krajskému súdu prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol. Len na okraj najvyšší súd dopĺňa, že mu v celom konaní nebolo jasné, ako mohol krajský súd dospieť k záveru, že postupom okresného súdu boli porušené práva obvineného A., a zároveň mu väzbu nahradiť probačným dohľadom a povinnosťou podľa § 51 ods. 2, ods. 4 písm. a/ Tr. zák.

K návrhu ministra na vzatie obvineného A. do väzby podľa § 380 ods. 1 Tr. por. v spojení s § 71 ods. 1 písm. b/, c/ Tr. por. je treba najprv vo všeobecnosti uviesť, že konštrukcia ustanovení o väzbe v dovolacom konaní podľa § 380 Tr. por. nevyklučuje, aby dovolací súd vzal obvineného do väzby aj v prípade, že samotné dovolaním napadnuté rozhodnutie je rozhodnutím väzobným (v zmysle § 72 ods. 1 Tr. por.) a nie rozhodnutím vo veci samej (v zmysle rozhodnutí podľa § 368 ods. 2 Tr. por.). Pri takomto rozhodovaní (pozn. o väzbe v dovolacom konaní) nejde totiž o „nahrádzanie“ (atrakciu) právomoci súdov nižšieho stupňa, ale o proces, v ktorom najvyšší súd zisťuje, či je nevyhnutné, aby obvinený ostal vo väzbe aj na čas, pokiaľ o nej opätovne nerozhodne súd v riadnom konaní (pozn. tomuto zodpovedá aj doterajšia rozhodovacia prax; napr. uznesenie najvyššieho súdu z 10. februára 2016, sp. zn. 3 Tdo 78/2015).

Aj právny režim väzby podľa § 380 ods. 1 Tr. por. sa odlišuje od všeobecnej úpravy väzby podľa § 71 a nasl. Tr. por. (resp. od § 380 ods. 2 Tr. por.); pri väzbe podľa § 380 ods. 1 Tr. por. má návrhovú dispozíciu minister a generálny prokurátor (pozn. pri väzbe podľa § 71 a nasl. Tr. por. ju má v prípravnom konaní prokurátor a v prípade väzby podľa § 380 ods. 2 Tr. por. súd) a popri existencii dôvodov väzby podľa § 71 Tr. por. musí byť splnená podmienka jej nevyhnutnosti daná závažnosťou trestnej činnosti a naliehavosťou dôvodov väzby. A hoci je pravdou, že v zásade každé väzobné stíhanie je „nevyhnutné“, keďže k vzatiu do väzby, resp. jej ďalšiemu trvaniu môže dôjsť až po tom, ako (zjednodušene popri existencii niektorého z väzobných dôvodov podľa § 71 ods. 1 Tr. por.) ju nemožno nahradiť inštitútmi podľa § 80 ods. 1 Tr. por. a § 81 ods. 1 Tr. por., pokiaľ zákonodarca v § 380 ods. 1 Tr. por. osobitne, nad rámec podmienok uvedených v § 71 ods. 1 Tr. por. formuloval podmienku nevyhnutnosti (pozn. opakujeme, že definovanú závažnosťou trestnej činnosti a naliehavosťou dôvodov väzby), nepochybne tým chcel „sťažiť“ možnosť jej uloženia v tomto type konania o mimoriadnom opravnom prostriedku (pozn. k tomu viď aj § 398 ods. 2 Tr. por.). Laicky povedané, dôvody, ktoré by stačili na vzatie do väzby v pôvodnom konaní podľa § 72 ods. 1 písm. a/ Tr. por. už nemusia postačovať na vzatie do väzby v konaní podľa § 380 ods. 1 Tr. por. Väzba podľa § 380 ods. 1 Tr. por. predstavuje teda odlišný typ zaistenia osoby (pozn. čomu zodpovedá aj to, že jej lehota sa v dovolacom konaní podľa § 380 ods. 3 Tr. por. posudzuje samostatne a nezávisle od väzby v pôvodnom konaní), ktorý je v porovnaní so všeobecnou úpravou väzobného stíhania konštruovaný prísnejšie. Azda najlepšie je tento rozdiel badateľný pri znaku závažnosti trestnej činnosti; kým v prípade obvinených z drobnej majetkovej trestnej činnosti je celkom bežné, že sú vzhľadom na svoju trestnú minulosť väzobne stíhaní, v konaní podľa § 380 ods. 1 Tr. por. to bude prakticky vylúčené.

Navrátiac sa teda k otázke nevyhnutnosti väzobného stíhania obvineného A. podľa § 380 ods. 1 Tr. por., najvyšší súd uvádza, že obvinený je stíhaný pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a/, ods. 3 písm. d/ Tr. zák. s trestnou sadzbou 7 - 15 rokov, ktorú trestnú činnosť možno hodnotiť ako závažnú. A hoci súd mal isté pochybnosti o naliehavosti väzobných dôvodov, keďže minister podal dovolanie až 22. júla 2019, t. j. skoro polroka po tom, ako krajský súd obvineného prepustil z väzby (pozn. ide pritom o väzobnú vec, kde ako sa opakovane zdôrazňuje, treba postupovať prednostne a urýchlene; č. l. 615, 626, 638), napokon dospel k záveru, že u obvineného A. je táto podmienka - minimálne vo vzťahu k väzobnému dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b/ Tr. por., splnená.

Naliehavosť kolúznej väzby u obvineného A. neplynie len z charakteru trestnej činnosti (pozn. dlhodobé fyzické a psychické týranie matky obvineného, ktorá s ním žila v spoločnej domácnosti), ale aj z množstva iných okolností. V tomto smere súd upozorňuje, že obvinený z výkonu väzby zasielal poškodenej M. A. listy, v ktorých jej vysvetľoval, že: „do Tvojich dverí som vtedy zašiel, lebo som ti pánty mastil a privázol som si prsty ... Ty si povedala, že Ťa týram, ale ja Ťa netýram. Teraz 22. 10. pôjdeš vypovedať, tak povedz pravdu, aby ma pustili ... polícia uverila B., závidí mi dom ... veď Ty sama vieš, že Ťa netýram, iba maliny som chcel obráť od Teba ... žili sme si dobre mama moja ... teraz záleží na Tebe čo povieš. Y. ku nám nechodil, iba ty si chodila ku Y. a S. B. a tam oni nemajú svetlo, možno si tam spadla, alebo sa B. s Y. o Teba pobili a Ty si sa zastarala do nich a ušlo sa aj Tebe nechtiac ... Vtedy keď si mala rebrá boľavé, tak to Ti on musel urobiť, ja som bol v Rakúsku v robote a keď som sa vrátil, už si sa mi s tým sťažovala...“ (č. l. 250 - 253). V kontexte uvedeného treba poukázať aj na potvrdenie ÚVV Banská Bystrica, podľa ktorého obvinený bol počas výkonu väzby v telefonickom, ako aj osobnom kontakte s poškodenou A. (č. l. 523).

Tomu zodpovedá okolnosť, že poškodená A. sa 22. októbra 2018 od svojej skoršej výpovede z 15. júla 2018 (pozn. učinenej ešte pred vznesením obvinenia) zásadne odklonila, keď (okrem iného) skonštatovala, že jej syn M. ju nebil, že ju udrhel B. A., že si rada vypije ... že keď bola u susedov, oni nemajú svetlo a dáko sa buchla a spadla ... buchla sa o stenu, aj o dvere ... ona hočo povie a potom banuje, ľutuje a plače ... keby ho pustili, tak už nebude taký zlý atď. (č. l. 116, 136). Bez toho, aby mal najvyšší súd potrebu hodnotiť vierohodnosť takto zmenenej výpovede, pre účely preverovania podozrení z kolúznych aktivít poukazuje na vyjadrenia psychologičky PhDr. Marty Halašovej, PhD. (pozn. ktorá bola osobne prítomná pri oboch výsluchoch), ktorá jednoznačne uviedla, že kým pri prvej z nich poškodená skutok popisovala vierohodným spôsobom, kompatibilným s jej mentálnou úrovňou, že u nej nebola zistená tendencia klamať, v prípade druhej výpovede išlo o zjavnú tendenciu klamať a účelovo eliminovať niektoré prvky v správaní jej syna s cieľom dosiahnuť jeho návrat domov (č. l. 378). Tu treba upozorniť, že k čiastočnej zmene výpovede došlo aj u svedkyne B. A., ktorá (rovnako ako poškodená) bola v opakovanom telefonickom, ale aj osobnom kontakte s obvineným A. počas výkonu väzby (č. l. 523). Vo výpovedi z 13. augusta 2018 už (naproti výpovedi z 15. júla 2018) neuvádza, že by agresívne správanie malo voči mame trvať tri - štyri roky, ale len v júli 2018 a ako ďalej uviedla, on jej práveže pomáhal, varil, nakupoval, staral sa o ňu a ona si to neváži (č. l. 191).

O rozsiahlych kolúznych aktivitách obvineného však vypovedajú aj ďalší svedkovia; podľa B. O. sa obvineného A. v dedine všetci boja (č. l. 270) (k tomu viď register priestupkov a správa o povesti, podľa ktorých mal obvinený viaceré fyzické konflikty s obyvateľmi obce; č. l. 526 - 528) a podľa utajeného svedka č. 1 obvinený písal a telefonoval B. A., tlačil na ňu, aby zmenila výpoveď a dohovorila aj matke, okrem toho písal aj B. Y., strýkovi B. (pozn. súdu zrejme C.) a Z. O. (pozn. súdu všetci vypovedajú v prospech obvineného a nepopierajú, že boli v kontakte s obvineným A.); dokonca si vybavil kontaktnú návštevu, kde prosil mamu, aby „to išla stiahnuť“. Podľa svedka sa obvinený chce pomstiť prokurátorky C. a sudkyňi, ktorá ho vzala do väzby, mal uviesť, že „si na nich počká, keď pôjdu na obed do centrumu a zo sklenenej fľaše ich obleje, aby ich zhovadil“; pomstiť sa chce aj starostke, U. Z. a zabiť chce M. A. (pozn. súdu starostka Q. B., ako aj ostatní menovaní svedkovia usvedčujú obvineného) (č. l. 290 - 291).

Podozrenia z kolúznych, v každom prípade však nátlakových aktivít sú zosilnené aj tým, že obvinený A. s pomerne veľkým časovým odstupom od údajného spáchania skutkov, podal na svedkov M. A. a U. Z. trestné oznámenia pre podozrenia z trestného činu porušovania domovej slobody podľa § 194 Tr. zák., resp. z trestného činu ohrozovania pohlavnou chorobou podľa § 167 Tr. zák.; č. l. 69, 72. Napokon tomuto nasvedčujú aj jeho vyjadrenia počas rozhodovania o väzbe z 9. novembra 2018, keď najprv obvinený konajúceho sudcu uisťoval, že „ak dostane béčko, bude len rád, lebo bude mať pokoj od neprispôsobivého správania sa osôb vo väzbe“, aby sa následne dožadoval okamžitého prepustenia s tým, že inak bude za väzbu žiadať vysoké odškodné (č. l. 64).

K naliehavosti väzobného dôvodu treba doplniť, že vo veci sa od podania obžaloby nekoná (pozn. prokurátorka požiadala o zrušenie termínu hlavného pojednávania z 15. februára 2019 z obavy o ďalšie

ovplyvňovanie svedkov; č. l. 612 - 613a), pričom obvinený A. potvrdil, že v čase svojho pobytu na Slovensku (cca raz mesačne) sa naďalej zdržiava v mieste svojho trvalého pobytu. Z týchto dôvodov bol najvyšší súd toho názoru, že ponechaním obvineného na slobode do opätovného rozhodnutia o väzbe by obvinený A. mohol pôsobiť na poškodenú A., príp. ďalších svedkov. Obvinenému v skutočnosti nič nebráni, aby s nimi - či už osobne, telefonicky, alebo prostredníctvom svojich sestier (sestra B. A. žije vo Viedni, sestra B. Y. zas žije v Bratislave) komunikoval a usmerňoval tak spôsob ich výpovedí. V tomto kontexte treba opätovne pripomenúť, že pôvodné inkriminujúce výpovede (M. a B. A.) boli učené pred vznesením obvinenia, pričom podľa znaleckého posudku č. 117/2018, v prípade poškodenej ide o ľahko ovplyvniteľnú osobu, s intelektovými schopnosťami v hraničnom pásme mentálnej retardácie, ktorá má so synom ambivalentný vzťah - aj ho má rada, aj sa ho bojí (č. l. 368 - 370). Keďže vyššie popísané obavy nasvedčujú naliehavosti dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b/ Tr. por., ktorú nie je možné rozptýliť dohľadom probačného a mediačného úradníka (pozn. probačný úradník reálne nemôže zabrániť telefonickému /osobnému/ sprostredkovanému kontaktu medzi obvineným a svedkami), najvyšší súd rozhodol tak, že väzbu podľa § 80 ods. 1 písm. c/ Tr. por. nenahradil.

Pokiaľ ide o väzobný dôvod podľa § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. najvyšší súd uvádza, že tento už medzičasom pominul. Hoci je pravdou, že obvinený bol už v minulosti dvakrát odsúdený (pozn. najprv išlo o trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 zákona č. 140/1961 Zb. a neskôr o prečin ohrozovania pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 ods. 1 Tr. zák.), tieto (odsúdenia) nesúviseli s aktuálne prejednávanou trestnou činnosťou. Navyše treba doplniť, že v prvom prípade išlo o trestnú vec ešte z roku 2003, pričom v oboch konaniach sa obvinený osvedčil. Pokiaľ ide o tú okolnosť, že obvinený spáchal aj tri priestupky proti občianskemu spolunažívaniu/majetku, najvyšší súd upozorňuje, že všetky tieto priestupky boli spáchané v ten istý deň - 3. marca 2015. Pokiaľ ide o tú okolnosť, že obvinený má naďalej vedený trvalý pobyt vo svojom dome v V., treba uviesť, že podľa probačnej správy z 8. októbra 2019 (a k nej pripojených príloh) sa obvinený na uvedenom mieste od svojho prepustenia z 24. januára 2019 zdržiava len sporadicky. Obvinený žije a pracuje ako murár v meste Alpbach v Rakúsku, kde má - na slovenské pomery nadštandardný príjem, pričom od jeho prepustenia nebol zaznamenaný akýkoľvek negatívny poznatok, ktorý by naznačoval, že by sa aj s odstupom času mohol k trestnej činnosti navrátiť. V tomto smere je treba poukázať aj na to, že obvinený po prepustení z väzby nechal do domu poškodenej inštalovať kamerové zariadenie.

Na podklade týchto skutočností rozhodol najvyšší súd v bodoch IV. a V. tak, že obvineného A. podľa § 380 ods. 1 Tr. por. v spojení s § 71 ods. 1 písm. b/ Tr. por. vzal do väzby s tým, že táto začína plynúť 17. októbra 2019 o 15:00 hod. a bude sa vykonávať v ÚVV Banská Bystrica, a zároveň väzbu obvineného A. dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c/ Tr. por. nenahradil.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.